

0506

SIMON F. Nándor *

A magyar katonai rendészet szolgálati igazolványai a megalakulásától az ezredfordulóig.

(Service Identification of the Hungarian Military Police from its Founding to the Turn of the Millennium.)

Absztrakt

A magyar rendvédelem-történet részeként elevenedik meg a tanulmányban a katonai rendészet történetének néhány évtizede, kitérve a szervezet szolgálati igazolványaira és nem hanyagolva el a katonai rendészet tevékenységének, feladatának bemutatását sem. A katonai rendészet a vizsgálati időszakban mind szervezetében, mind pedig feladatában többször változott, azon is vitatkoztak – a Honvédségen belül és kívül – az érintettek, hogy maradjon-e a rendészeti forma, vagy pedig bővüljön és számos külföldi példához igazodva, katonai rendőrségként működjön-e tovább.

Kulcsszavak

Katonai rendészet ; szolgálati igazolvány ; Magyar Néphadsereg ; Magyar Honvédség ; rendfenntartás

Abstract

As part of the history of Hungarian law enforcement, the study looks at several decades of the history of military law enforcement, which includes an analysis of the service badges of the organization, and also does not neglect introducing the endeavors and responsibilities of military law enforcement. During the period under study, the organization itself and its responsibilities underwent change. Among the topics of debate – both within and without the Hungarian Defense Forces – was whether the organization should remain as it was or, following the examples of many other countries, expand to encompass the functionality of a military police.

Key words:

military police ; service identification ; Hungarian People's Army ; Hungarian Defense Forces; policing

*

Open Researcher and Contributor ID = Nyílt Kutató és Közreműködő Azonosító (ORCID) : <https://orcid.org/0000-0003-3505-6031>

Institutional attachments = Szerző intézményi kötődései :

- Bertalan Szemere Scientific Society of History of Hungarian Law Enforcement = Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság
@: simon.f.nandor@gmail.com

Date of registry = Regisztrálás dátuma : 2019. XI. 26.

Date of acceptance = elfogadás dátuma : 2019. XII. 2.

DOI : 10.31627/RTF.XXIX.2019.58N.163-180.P.

A fogalom — „katonai rendészet” — tisztázására hiába lapozzuk fel az 1995-ben megjelent *Hadtudományi Lexikont*, nem találunk önálló „katonai rendészet” címszót. Igaz azonban, hogy a *Lexikon* II. kötete foglalkozik a „rendészet”-tel,¹ a „rendészeti eljárás”-sal,² a „rendészeti szerv”-vel,³ illetve a „rendvédelem”-mel,⁴ viszont ezeket a fogalmakat általánosságban és nem a katonai vonatkozásban tárgyalja. Szerencsésebbek vagyunk a *Hadtudományi Lexikon* kiadása előtt tíz évvel korábban napvilágot látott *Katonai Lexikkal*, amely így határozza meg a keresett fogalmat⁵: „... *katonai rendészeti szolgálat: az elhelyezési körleteken kívül a katonai rend és fegyelem fenntartására hívatott, rendszerint a helyőrségben lévő katonai szervezetek állományából vezényelt rendészeti szolgálat.*”⁶

Az 1961-ben a *Helyőrségi és Őrszolgálati Szabályzat*⁷ V. fejezete még nem a „katonai rendészet”-et definiálta, hanem a helyőrségi rendészeti járőrszolgálatot: „... *a helyőrség területén ellenőrizték a katonák, valamint a rendőrök és a büntetésvégrehajtási szervekhez tartozók magatartását az utcákon, vasútállomásokon, éttermekben és egyéb szórakozóhelyeken, s az esetleges rendbontásokat megakadályozták.* . . .”⁸ A szabályzat azt is előírta, hogy 24 óránkénti váltással az adott helyőrségben elhelyezett egységekből kell szervezni kettő-négy tagú tiszti, tiszthelyettesi vagy tisztési rendészeti járőröket, amelyek a helyőrség-parancsnoknak, a helyőrség-komendánsnak és a helyőrség-ügyeletes tisztnek voltak alárendelve.⁹ A rendészeti járőrök a bal karjukon „JÁRŐR” feliratú, piros színű karszalagot viseltek, feladatukat gyalogosan vagy motorkerékpárral, illetve gépkocsival láthatták el,¹⁰ fegyverrel, vagy anélkül.¹¹

Az 1974-es *Szolgálati Szabályzat*¹² már helyőrségi rendészeti szolgálatot határozott meg, de azt is előírta, hogy a „*A rendészeti járőrök tevékenységüket a Katonai rendészeti utasítás szerint lássák el.*”¹³ Meghatározta ugyanakkor, hogy „*A helyőrségi rendészeti szolgálat feladata, hogy közreműködjön a helyőrség rendjének és fegyelmének fenntartásában.*”¹⁴ a rendészeti járőr a feladatát — esetenként — a rendőrséggel és a munkásőrséggel együttműködve is ellátja, „*tevékenységük során kötelesek egymásnak segítséget nyújtani.*”¹⁵

A hazai társadalmi berendezkedés megváltoztatása előtt 1987-ben adott ki a honvédelmi miniszter új szolgálati szabályzatot¹⁶, amely először alkalmazta a „katonai rendészet” kifejezést: „*A helyőrségi katonai rendészeti szolgálat feladata a helyőrség (rendészeti alkalmazási körlet) katonai rendjének és fegyelmének fenntartása. Magában foglalja a katonák megjelenésének, magatartásának, okmányainak (katonai közrend) ellenőrzését és a katonai gépjármű-ellenőrzést.*”¹⁷ További előírásként szerepelt a szolgálati szabályzatban, hogy a rendészek hatásköre a helyőrségben és a kijelölt rendészeti alkalmazási körletben kiterjedt a fegyveres erők — a Magyar Néphadsereg, illetve a Határőrség — személyi állományára¹⁸, szolgálatukat pedig a helyőrségi gépjármű-főellenőrrel¹⁹ egyeztetett terv alapján, a helyőrség-komendáns²⁰ irányította.

Az 1990-es évek egyik szakmai vitája volt a kérdés: katonai rendészet működjön-e továbbra is, vagy katonai rendőrség legyen a jövőben? Nem feladatomban ebben a tanulmányban meghatározni a különbséget a két fogalom – rendészet, illetve rendőrség – között. A katonai rendőrség mellett érvelők ki akarták bővíteni az addigi katonai rendészet feladatkörét²¹ a katonai igazgatási feladatokban való részvétélre, a katonai bűncselekmények és szabálysértések nyomozására, illetve vizsgálatára, személyi és objektum őrzési-védelmi feladatokra, a katonai büntetés-végrehajtással összefüggő tevékenységekre, valamint a harcászatot és a hadműveletet támogató feladatokra.²² Az ellenzők viszont éppen ezeket a változásokat nem akarták. Végül is, maradt — mind a mai napig — a katonai rendészet, noha számos külföldi példa — beleértve több NATO-tagállamot is — indokolta volna a katonai rendőrség szervezését.

A magyar katonai rendészeti tevékenység történetének áttekintése

A történelmi és a trianoni Magyarország területén a modern korszakban, vagyis a XIX-XX. században több mint egy évszázadon keresztül a helyőrség-parancsnoksági feladatokat részben az úgynevezett város-parancsnokság látta el, beleértve az adott város katonai közrendjének a biztosítását is. Bizonyos időszakokban — például az Osztrák-Magyar Monarchia idején — fontos szerepet játszottak a térparancsnokságok²³, a Magyar Királyi Honvédség esetében egyetlen térparancsnokságot szerveztek, azaz a Budapesti Honvéd Térparancsnokságot.²⁴ A honvédelemről szóló 1868. évi szabályozás²⁵ tette lehetővé a térparancsnokságok felállítását. A térparancsnokságok feladata volt a kezdeti időszakban: a katonai fegyelem, a közrend betartatása, a helyőrségi szolgálat szervezése, a katonai fogda felügyelete, a helyőrségbe érkező katonai alakulatok elhelyezése, a lőterek és a fürdőhelyek használati rendje, a tiltott szórakozó helyek meghatározása és ellenőrzése, kapcsolattartás a polgári hatóságokkal és intézményekkel, valamint a katonai ünnepek és temetések szervezése.²⁶

Az 1875-ben, a Magyar Királyi Honvédség részére megjelentetett szolgálati szabályzat 1914. évi második kiadásában a térparancsnokságok feladatát ennél részletesebben szabályozta:²⁷

- az egyenként megjelenő honvéd- és csendőr egyének öltözködésének ellenőrzése a laktanyán kívül;
- az egyenként megjelenő honvéd- és csendőr egyének fegyveremi állásukhoz illő magatartásának ellenőrzése a laktanyákon kívül, különösen a nyilvános helyeken;
- a rend fenntartásáról való gondoskodás kivonulásoknál, ünnepélyeknél és gyászkíséreteknél;
- tárgyalások a fentiekkel kapcsolatban a közigazgatási, a városi és az egyházi hatóságokkal.²⁸

Minden olyan honvéd állomáson azonban, amely nem volt egyúttal úgynevezett katonaiállomás és amelynek szolgálati körletében kettőnél több tábori honvéd zászlóalj volt elhelyezve, helyőrség-ügyeleti szolgálatot kellett szervezni²⁹, amiről az ügyeletes tiszt gondoskodott: „*Ha kihágásoknál, melyekben a fegyveres hatalomhoz vagy a csendőrséghez tartozó egyének részesek, a helyőrség-ügyeleti tisztnek közbelépése igénybevéteketik, ennek kötelessége a rend helyreállítására a szükséges intézkedéseket megtenni és a netán közbelépő biztonsági közegeket hivatalos eljárásukban megfelelőleg támogatni.*”³⁰

A parancsnokságok értelmezésében némi eligazítást adhat STROMFELD Aurél 1910-ben, a Ludovika és a hadapródiskolák részére írt *Hadseregszervezés* címmel írt tankönyvében, amelyet egy 1959-es — STROMFELD Aurél válogatott írásait tartalmazó — kötet is közölt: „*Helyi hatóságok. Ott, ahol békében a hadseregnek nagyobb részei (helyőrségi állomások) állandóan tartózkodnak, mint helyi hatóságok »tér-, - állomás-, városparancsnokságok« működnek.*”³¹

Háborúban a katonai rendfenntartást tábori rendőri feladatként kezelték, és saját szabályzattal rendelkező tábori rendőrség végezte a közös hadseregben.³² Az I. világháború előtt már elkezdődött a megfelelő katonai szervezet kialakítása, nevezetesen a tábori csendőrség szervezése, a vonatkozó szabályzatok kiadása és háború esetén a tábori csendőrségbe behívandók nyilvántartásba vétele, szükség szerinti kiképzése.³³ Hasonlóképpen a II. világháborúban is a tábori csendőrség látta el a honvédségen belül a rendfenntartást. Az I. világháború során a mintegy 12 000 főnyi Magyar Királyi Csendőrség személyi állományából több ezer főt hívtak be tábori csendőri szolgálat teljesítésére, melynek következtében a magyar csendőrség teljesítőképessége jelentősen csökkent, mivel nem volt lehetőség arra alkalmas személyi állomány utánpótlására. Ezt a helyzetet — okulva az I. világháború tapasztalatain — a II. világháború során igyekezett elkerülni a magyar vezetés. Így tehát a II. világháborúban résztvevő magyar csapatok tábori rendészeti teendőinek az ellátásába az I. világháborúhoz képest jóval tekintélyesebb sorállományt mozgósítottak.³⁴

A II. világháborúban Magyarország a vesztes Központi Hatalmak oldalán vett részt, melynek következtében az ország szovjet megszállás alá került és a fegyveres rendvédelmi testületeket, valamint a Magyar Királyi Honvédséget a szovjet mintájú pártállami szisztémának megfelelően szervezték át. A helyzetet az is befolyásolta, hogy politikai megfontolásokból fakadóan a csendőrséget megszüntették, így ez a szervezet a továbbiakban a tábori rendészeti feladatok teljesítésében nem jöhetett számításba.³⁵

A II. világháború utáni katonai rendészet történetében fontos dátum 1951 szeptembere³⁶, amikor is felállt a Budapesti Komendáns Hivatal³⁷, majd pedig az önálló baleseti járőr szolgálat.³⁸ Hat évvel később a Budapesti Helyőrség-parancsnokság alá rendelték a Budapesti Örezredet és vidéki helyőrségi komendáns hivatalokat.³⁹ Következő fontos eseményre 1972. I. 1-én került sor, amikor megalakult a Hátországvédelmi Parancsnokság,⁴⁰ és még ugyanabban az évben a budapesti és a vidéki helyőrség-parancsnokságok egyaránt a Hátországvédelmi Parancsnokság alárendeltségébe kerültek, két évvel később pedig ugyancsak a Hátországvédelmi Parancsnokság keretében kezdte meg munkáját a központi rendészeti osztály.⁴¹ A következő említésre méltó változás 1979-ben történt, amikor a Magyar Néphadsereg 7015⁴² alárendeltségében létrejött a Központi Rendészeti Zászlóalj⁴³, amely 1990-ben megszűnt, ekkor állították fel az AULICH Lajos Önálló Rendészeti Zászlóaljat a 32. Budapest Örezred részeként.⁴⁴ A további említésre méltó változások ugyan már túllépnek a tanulmány címében jelzett időhatáron, ám mégis – kerekké téve az áttekintését – érdemes megemlíteni két momentumot. Az első, amikor 2006-ban a megszűnő ezred helyett életre hívott Magyar Honvédség Támogató Dandárján belül felállították a MALÉTER Pál Rendész-zászlóaljat. A második pedig, amikor megszüntették az említett zászlóaljat és 2016. III. 1-én dandárjogállással, országos hatáskörű katonai szervezetként felállították a Honvédelmi Minisztérium Katonai Rendészeti Központot,⁴⁵ hét régióban⁴⁶ működtetve.

A katonai rendészet tevékenységét meghatározó alapvető szabályzatok

A katonai rendészet tevékenységét alapjaiban a *Katonai Rendészeti Utasítás* határozta meg, amelyet a vizsgált időszakban háromszor – 1970-ben, 1975-ben és 1981-ben – adtak ki.

Az elsőt a *Helyőrségi és Szolgálati Szabályzat* vonatkozó pontjainak hatályon kívül helyezésével a honvédelmi miniszter⁴⁷ az 1970. V. 5-én keltezett 009. számú parancsával adta ki.⁴⁸ Az utasítás szerint a katonai rendészet hatásköre kiterjedt a néphadsereg, a határőrség, a karhatalom és a polgári védelem katonai alakulatainak tagjaira, feladatul szabva a segítségnyújtást a katonai parancsnokságoknak és más

rendvédelmi szervezeteknek a rend és a fegyelem fenntartásában.⁴⁹ A katonai rendészet működését három területen látta el. A vezérkar közvetlen alárendeltségében – a Vezérkari Katonai Rendészet – az ország egész területére kiterjedően, a seregtest⁵⁰ és a magasabbegység⁵¹ katonai rendészeti – a Megyei Katonai Rendészet – a seregtest- illetve a magasabbegység-parancsnokság állomáshelye (székhelye) szerinti megye területén, a helyőrségi katonai rendészek pedig az adott helyőrségen belül.⁵² A határsávban a rendészeti feladatokat a határőrök⁵³ végezték.⁵⁴ Az utasítást azt is előírta, hogy a katonai rendészeti járőr parancsnoka nem lehet rendfokozat nélküli.⁵⁵ A járőrparancsok főtiszt, tiszt, tiszthelyettes vagy tisztos volt.⁵⁶ A járőr igazoltathatott, figyelmeztethetett és előállíthatott⁵⁷, testi kényszer alkalmazhatott, bilincset és gumibotot használhatott, illetve fegyverhasználati joggal rendelkezett.⁵⁸

A második *Katonai Rendészeti Utasítás* 1975. VII. 1-én lépett hatályba, a katonai rendészet hatáskörét a néphadsereg és a BM Határőrség állományában tartozó katonák, illetve a gép- és harcjárművek ellenőrzésében megjelölve. Ekkor már a vezérkar helyett a Hátországvédelmi Parancsnokság irányította a katonai rendészetet,⁵⁹ a Vezérkar Katonai Rendészet helyett a Központi Katonai Rendészet volt országosan illetékes, területi szinten – Megyei Katonai Rendészet – a megyei hadkiegészítési területvédelmi parancsnok határozta meg a szolgálati tevékenységet, az alsó szinten – Helyőrségi Katonai Rendészet – pedig a helyőrség-parancsnok.⁶⁰

A vizsgált időszak harmadik katonai rendészeti utasítását HM utasítás léptette hatályba 1981-ben.⁶¹ Ez az utasítás a katonai rendészeti szolgálatát az elhelyezési körleten kívül a katonai rend és a fegyelem fenntartásában határozta meg, oly módon, hogy feladatuk teljesítése érdekében a rendészek kötelesek az intézkedéseiknek kényszerítő eszköz alkalmazásával is érvényt szerezni.⁶² Az Utasítás szerint a tagozódás így alakult: a hátországvédelmi parancsnok alárendeltségében az ország egész területére kiterjedően a Központi Katonai Rendészet, tovább a seregtest-parancsnok alárendeltségében a seregtest alkalmazási körzetére kiterjedően Körzeti Katonai Rendészet, valamint a helyőrség-parancsnok alárendeltségében a helyőrség és a meghatározott alkalmazási körletre kiterjedően a Helyőrségi Katonai Rendészet látta el a katonai rendészet feladatkörét.⁶³ Rendelkezés szerint megkülönböztettek katonai rendészeti járőröket,⁶⁴ pályaudvari, illetve közúti katonai rendészeti őrsöket,⁶⁵ fokozat szerint pedig tiszti,⁶⁶ zászlósi,⁶⁷ tiszthelyettesi⁶⁸ és tisztes⁶⁹ járőröket.⁷⁰ Az utasítás meghatározta azt is, hogy kik lehetnek katonai rendészek. E szerint ezt a szolgálati tevékenységet büntetlen előéletű, 170 centiméter magasabb, rátermett, határozott fellépésű személyek láthatták el. Ugyanakkor azonban a gyakorlatokon megengedett volt, hogy eltérjenek az előírt testmagasságtól.⁷¹

A katonai rendészek szolgálati igazolványai

A katonai rendészek a rendészet tagozódásának megfelelő szolgálati igazolvánnyal is rendelkeztek. A kutatást kissé nehezíti, hogy nagyon kevés vonatkozó parancs, utasítás lelhető fel a levél-, illetve az irattárakban, ráadásul az igazolványokat eleinte dátum és konkrét érvényességi idő nélkül adták ki. Tudjuk azonban, hogy az igazolványokat nem egy esetben a rendész-zászlóaljnál tervezték, olykor még nyomtatták is. A helyzet viszont nem reménytelen, sikerült összeállítanom egy nagyjából teljes gyűjteményt.

Az első igazolványt – a katonai rendészet első igazolvány-családjának tagját – a Budapesti Honvéd Helyőrség Parancsnoksága állította ki helyőrségi katonai rendészeti igazolványként, melyet helyőrség parancsnoka írta alá.⁷² **(I.sz. melléklet)** Nem egyértelmű, hogy más helyőrség esetében is nyomdailag szerepel-e a helyőrség megnevezése, vagy sem.⁷³ Érdekessége azonban, hogy az igazolvány kékszínű tokja **(II.sz. melléklet)** eredetileg vélhetően nem a katonai rendészet számára készült, hiszen a polgári alkalmazottak állandó HM-belépői is ilyen formátumú tokban voltak elhelyezve, amelyekre nyomdailag helyezték rá a népköztársasági címet és a jobb alsó sarokba a HM betűket. De az is jól látható, hogy ennél primitívebb technikával nyomtatták rá a bal felső sarokba a KR betűket, illetve a bal alsó sarokból a jobb felső sarokba tartó három vonalat. Az igazolvány tartalmazza a tulajdonos fényképét, a kiállító parancsnokság megnevezését, az igazolvány sorszámát, a tulajdonos nevét és rendfokozatát, katonai személyazonosság igazolványának számát és a kiállító parancsnokság parancsnokának sajátkezű aláírását és a parancsnokság bélyegzőjének lenyomatát. Az igazolvány második oldala tartalmazta a tulajdonos jogait.⁷⁴ Összességében megállapítható, hogy az igazolvány nem igazán tekinthető praktikusnak, hiszen sok mindent tartalmazott ugyan, de azt nem nevesítette – pontosabban nem emelte ki –, hogy a tulajdonosa katonai rendész.

Ugyanennek az igazolványnak a megyei katonai rendészeti változata **(III.sz. melléklet)** már kissé igényesebb kivitelű, bár a fentebbi kritikai észrevételek erre az igazolványra is érvényesek. Ez az igazolvány is kékszínű, a borítóján közepén nagybetűvel egymás alatt három sorban nagybetűvel olvasható a tagolódás meghatározása „MEGYEI KATONAI RENDÉSZ” két átlós sávval. A belsőoldala is

hasonló a helyőrségi változathoz, azzal az eltéréssel, hogy a kiállító hatóság megnevezése: „Megyei Heg. P-ság”, vagyis Megyei Helyőrségi Parancsnokság és a megyei helyőrség parancsnok írta alá. A jogosultságokat tartalmazó oldalon kézzel, vagy írógéppel írták be az adott megye megnevezését.⁷⁵

Az igazolvány-család harmadik tagja (**IV.sz. melléklet**) piros színű, a borítóján középen, három sorban fekete nagybetűkkel, egymás alatt szerepel a megnevezés három szava „KÖZPONTI KATONAI RENDÉSZ” három átlós sávval. A belső oldalak itt is hasonlóak az előbbiekhöz, azzal a különbséggel, hogy a kiállító hatóság megnevezése ezúttal: „MN Vezérkar” és az MN vezérkari főnök helyettese írta alá. A tulajdonos jogosultságai is nagyjából megegyeznek az előzőkkel.⁷⁶

A következő igazolvány-családot valamikor az 1970-es, 1980-as évek fordulóján vezethették be,⁷⁷ a korábban használthoz képest, némi módosítással. A bevezetés időpontjában némi eligazodást biztosít, hogy az igazolványban szereplő hivatkozás – a „Katonai Rendészeti Utasítás” 14.p. 2. bekezdés – az 1975. évben kiadott *Katonai Rendészeti Utasítás-ra*⁷⁸ utalt, amelyet az 1981-ben kiadott új utasítás váltott fel. Mind a három igazolványban – helyőrségi, megyei és központi – egységesen lehetett olvasni az adatoldalon a seregtest megnevezését: „MAGYAR NÉPHADSEREG HÁTORSZÁGVÉDELMI PARANCSNOKSÁG”. A jogosultságot ismertető szöveget pedig átlós irányban, piros betűkkel felülnyomták „KATONAI RENDÉSZET” szöveggel.

A helyőrségi katonai rendészet igazolványának (**V.sz. melléklet**) borítója zöld színű volt, rajta középen két sorban fekete nagybetűs felirattal „HELYŐRSÉGI KATONAI RENDÉSZ”, átlósan pedig egy fekete sáv húzódott. Az adatok oldala tartalmazta a tulajdonos fényképét, az igazolvány nyilvántartási számát, a tulajdonos nevét és rendfokozatát, valamint a katonai-személyi igazolványának a számát, illetve a helyőrség-parancsnok aláírást. A második oldal az igazolvány tulajdonosának a jogait ismertette.⁷⁹ A bemutatott igazolványba a tulajdonos személyi igazolvány száma helyett a határőr szolgálati igazolványának a számát írták be. Az előírásoknak megfelelően – mivel a határ mentén a katonai rendészeti szolgálatot határőrök látták el – az igazolvány tulajdonosa határőr volt.⁸⁰

A megyei szintű igazolvány (**VI.sz. melléklet**) borítójának színe barna volt, közepén pedig két sorban fekete nagybetűkkel „MEGYEI KATONAI RENDÉSZ” felirat volt olvasható, melyet két fekete színű átlós sáv keresztezett. Az adatok oldala tartalmazta a tulajdonos fényképét, az igazolvány nyilvántartási számát, a tulajdonos nevét és rendfokozatát, valamint a katonai-személyi igazolványának a számát, illetve a megyei hadkiegészítési és területvédelmi parancsnok aláírást. A második oldal az igazolvány tulajdonosának a jogait ismertette.⁸¹

A harmadik rendészeti tagozat igazolványa (**VII.sz. melléklet**) piros színű volt, közepén fekete nagy betűkkel két sorban a „KÖZPONTI KATONAI RENDÉSZ” felirattal, melyet átlósan három fekete színű sáv keresztezett. Az adatok oldala tartalmazta a tulajdonos fényképét, az igazolvány nyilvántartási számát, a tulajdonos nevét és rendfokozatát, valamint a katonai-személyi igazolványának a számát, illetve a megyei hadkiegészítési és területvédelmi parancsnok aláírást. A második oldal az igazolvány tulajdonosának a jogairól adott tájékoztatást, egyúttal utasításokat, illetve felkérést is tartalmazott.⁸²

Az előző okmánycsaládot az 1980-as évek elején váltotta fel egy korszerűbb és egyértelműbb, a milyenségét jobban meghatározó szolgálati igazolvány. Sajnos, ennek az igazolvány-családnak csak két tagját, a helyőrségit és a központit tudom bemutatni, a középső tagozatét – a seregetestszintűt – nem, de némi fantáziával elképzelhető, hogy hogyan is nézhetett ki.

A hátszövegvédelmi parancsnok 1982. évi intézkedése vezette be az új katonai rendészeti igazolványokat, amelyek 1982. IX. 1-től léptek érvénybe.⁸³ Mind a három tagozat – helyőrségi, körzeti és központi – igazolványának egységesen piros műbor borítója volt, a Magyar Népköztársaság 1957-es címerével és arany színű nagybetűkkel egy sorban „KATONAI RENDÉSZET” felirattal. Az igazolványokat évente kellett érvényesíteni. Az igazolvány belső oldala tartalmazta az igazolvány számát, a tulajdonos fényképét, nevét, rendfokozatát, katonai-személyi igazolványának a számát és az aláírást, piros nagybetűkkel két sorban a tagozat megnevezését, a kiállítás helyét és dátumát, valamint a kiállító aláírását. Az aláíró személy a helyőrségi katonai rendész esetében a helyőrség-parancsnok, a körzeti katonai rendésznél a seregtest-parancsnok (hadtest-parancsnok) és központi katonai rendésznél a hátszövegvédelmi parancsnok volt. A második oldal tartalmazta a tulajdonos jogait és az igazolvány érvényességét. A helyőrségi⁸⁴ (**VIII.sz. melléklet**) és körzeti rendészeti igazolványba kézzel írták be a területi érvényességet. A központi katonai rendész igazolvány (**IX.sz. melléklet**) tulajdonosának jogosultsága az egész ország területére kiterjedt.⁸⁵ A rendfokozatot eleinte tollal, később azonban ceruzával írták be, így a rendfokozat változásakor nem kellett új igazolványt kiállítani, a módosításkor csupán egy radírra és egy ceruzára volt szükség. Érdekes, hogy az első évben – 1982-ben – kiállított igazolványokat 1986-ig lehetett meghosszabbítani, addig volt ugyanis erre hely az okmányban. Ekkor nem cserélték le az

igazolványt, hanem kézzel berajzoltak egy újabb rubrikát és abba írták be a következő érvényességi évet **(X.sz. melléklet)**

Az új katonai rendészeti igazolványok bevezetéséről 1989-ben a hátországi és polgári védelmi parancsnok külön intézkedésben rendelkezett.⁸⁶ Az új igazolványokat 1990. I. 1-től állították ki, a hatályukat vesztett igazolványokat az újak kiadásakor be kellett vonni és meg kellett semmisíteni.⁸⁷ Az intézkedés ezúttal is három rendészeti tagozatot határozott meg – helyőrségi, körzeti és központi –, az igazolványok aláírására ugyanazok voltak jogosultak, mint a hatályon kívül helyezett korábbi intézkedésben meghatározottak.⁸⁸ Az utasítás kiemelte, hogy a rendészeket a szolgálati tevékenységük alatt, illetve azzal összefüggésben jogszabályban meghatározott büntetőjogi védelem illeti meg.⁸⁹

Az igazolványok egységesek voltak, a korábbihoz képest 90 fokkal elforgatott állásban, kék színű borítóval, két sorban, aranyszínű nagy betűkkel megjelölt „Katonai rendészeti tagozat” kerültek kiadásra. Az igazolvány citromsárga színű belső oldala tartalmazta az igazolvány sorszámát, az igazolvány tulajdonosának személyi számát, nevét és rendfokozatát, a katonai rendészeti tagozat meghatározását, a tulajdonos jogosultságát, a kiállításhelyét és keltét, a kiállító parancsnok aláírását. A második oldalon szerepelt a tulajdonos fényképe – amelyet fóliával fedtek be – és az érvényességét, amelynek a megjelölésére négy rubrika szolgált. A helyőrségi⁹⁰ **(XI.sz. melléklet)** és a körzeti⁹¹ **(XII.sz. melléklet)** katonai rendész igazolványába kézzel jegyezték be a működési területet, a központi⁹² **(XIII.sz. melléklet)** esetében pedig nyomdailag. További lényeges változás volt, hogy a katonai rendészek jogosultságait – ellentétben a korábbiakkal – nem részletezték, csupán csak általánosan fogalmazták meg.

Az utolsó igazolvány-család, amit be szeretnék mutatni, az 1990-es évek végén volt használatos és még az ezredfordulót követő években is érvényben volt. Lényegében megegyezett az előzővel, ám némi – szervezeti – változás miatt néhány kisebb dologban eltért attól. A személyi szám helyett ugyanis a tulajdonos katonai szolgálati igazolványának a számát írták be, és nem négy, hanem hat évre elegendő helyet biztosítottak az érvényességi időnek. A helyőrségi katonai rendészet igazolványa **(XIV.sz. melléklet)** amúgy változatlan maradt. Az igazolványban a körzeti szöveg helyett parancsnoksági terminust használtak⁹³ **(XV.sz. melléklet)**, a központi terminológia helyett pedig a vezérkari szót használták⁹⁴ **(XVI.sz. melléklet)**. A vezérkar katonai rendészet igazolványát a Honvéd Vezérkar Hadművelési Csoportfőnöksége állította ki.

A téma felkutatottságának az állapota összességében lehetővé teszi a csaknem teljes összkép megrajzolását, azonban még mindig akadnak olyan részletek, amelyek nem kellőképpen tisztázottak. Bízom abban, hogy az újabb kutatások eredményeként ezek is egyértelművé válnak.

Jegyzetek:

- ¹ *Hadtudományi Lexikon*. II.köt. 1155.p.
- ² Loc.cit. 1155.p.
- ³ Loc.cit. 1156.p.
- ⁴ Loc.cit. 1162-1164.p.
- ⁵ *Katonai Lexikon*. 326. p.
- ⁶ A továbbiakban meghatározza a tevékenységet is: „ . . . ellenőrzi a katonák magatartását, a gép- és harcjárművek közlekedését, megszünteti a tapasztalt rendellenességeket . . . ”
- Loc.cit.
- ⁷ Magyarországon a tárgyalt időszak kezdetén nem volt a fegyveres erők számára egységes szolgálati szabályzat, hanem szovjet mintára három kötetben jelent meg: *Belszolgálati Szabályzat, Helyőrségi és Őrszolgálati Szabályzat*, valamint *Fegyelmi Szabályzat*. Ez a három rész először 1974-ben jelent meg egységes szolgálati szabályzatként. Érdekességként jegyzem meg, hogy a szolgálati szabályzatot ebben az időszakban a Népköztársaság Elnöki Tanácsa – korábban a Honvédelmi Tanács – hagyta jóvá, és az 1974-es szolgálati szabályzat volt abban is az első, hogy a kiadás és a jóváhagyás kizárólag a honvédelmi miniszter jogköre lett.
- ⁸ *A Magyar Népköztársaság fegyveres erőinek helyőrségi és őrszolgálati szabályzata*. 56.p.
- ⁹ Loc.cit. 56.p.
- ¹⁰ Loc.cit. 57.p.
- ¹¹ A fegyvertet a rendszeresített személyi fegyver jelentette, pisztolyonként és géppisztolyonként (gépkarabélyonként) két töltött tárral.
- ¹² *A Magyar Népköztársaság fegyveres erőinek szolgálati szabályzata*. (1974)
- ¹³ Loc.cit. 277.p.
- ¹⁴ Loc.cit. 278.p.
- ¹⁵ Loc.cit. 278.p.
- ¹⁶ *A Magyar Népköztársaság fegyveres erőinek szolgálati szabályzata*. (1987)
- ¹⁷ Loc.cit. 265.p.
- ¹⁸ A fegyveres erők sor- és hivatásos állományú, tartalékos szolgálatot teljesítő és az egyenruhát viselő nyugállományú személyeire egyaránt kiterjedt katonai rendészet hatásköre.
- ¹⁹ A helyőrségi gépjármű-főellenőr volt felelős a rendészeti alkalmazási körlettel rendelkező helyőrség területén a közúti gépjárművek ellenőrzéséért, a helyőrségszintű szakkiképzések végrehajtásáért, ugyanakkor tervezte, szervezte és irányította a gépjármű ellenőrök és a gépjármű-baleseti helyszínelők tevékenységét.
- ²⁰ A helyőrség-komendáns vezette — a helyőrség-parancsnoknak alárendelve — a helyőrség rendészeti komendáns hivatalt. Feladatát képezte a helyőrségi teendőkkel összefüggő tervező, szervező, ellenőrző és gyakorlati tevékenység összefogása és irányítása.
- ²¹ SFNM. DAVOLA József: *A magyar katonai rendőrség kialakítása*. 2.p. Kézirat. Szentendre, 1998, 80 p.
- ²² Loc.cit. 2.p.
- ²³ Loc.cit. 36.p.
- ²⁴ *Szolgálati szabályzat a Magyar Királyi Honvédség számára*. 228.p.
- ²⁵ 1868/XLI.tc.
- ²⁶ SFNM. op.cit. DAVOLA József: *A magyar katonai rendőrség kialakítása*. 36-37.p. Kézirat. Szentendre, 1998, 80 p.
- ²⁷ Azon a helyen, ahol nem állomásozott honvéd alakulat, az egyenként megjelenő katonák felett az ellenőrzési jogot a helyi katonai hatóság gyakorolta (például, ha nem volt az adott városban honvéd alakulat, ott az ellenőrzést az esetlegesen ott állomásozó közös hadsereg alakulatának parancsnoksága gyakorolta).
- ²⁸ *Szolgálati szabályzat a Magyar Királyi Honvédség számára*. op.cit. 230.p.
- ²⁹ Loc.cit. 232.p.
- ³⁰ Loc.cit. 234.p.
- ³¹ STROMFELD: 156.p.
- ³² SFNM. op.cit. DAVOLA József: *A magyar katonai rendőrség kialakítása*. 37.p. Kézirat. Szentendre, 1998, 80 p.
- ³³ SZAKÁLY: *A magyar tábori csendőrség*. 6.p. ; Idem: *Az Osztrák-Magyar Monarchia hadseregének tábori csendőrsége. ; Utasítás a Császári és Királyi Hadsereg tábori csendőre számára. ; A csendőr kézikönyve. Utasítás a tábori csendőrség részére kérdésekben és feleletekben.*
- ³⁴ Idem: *A magyar tábori csendőrség története 1938-1945*. 58-93.p. ; Idem: *A Horthy-hadsereg tábori csendőrségének megszervezése és alkalmazása a II. világháború időszakában 1938-1944.* ; PARAGHI
- ³⁵ 1 690/1945. (V. 7.) ME.r.
- ³⁶ Ebben az évben keresztelték át a Honvédséget Néphadsereggé, és vezették be a „bajtárs” megszólítás helyett az „elvtárs” megszólítást, rendszeresítették a szovjet mintájú egyenruhát és rendfokozati jelzéseket.
- ³⁷ SFNM. op.cit. DAVOLA József: *A magyar katonai rendőrség kialakítása*. 49.p. Kézirat. Szentendre, 1998, 80 p.
- ³⁸ Ez utóbbi feladata volt az álló és mozgó gépjárművek ellenőrzése.
- ³⁹ SFNM. op.cit. DAVOLA József: *A magyar katonai rendőrség kialakítása*. 49.p. Kézirat. Szentendre, 1998, 80 p.
- ⁴⁰ CSENDES: 97. p.
- ⁴¹ SFNM. op.cit. DAVOLA József: *A magyar katonai rendőrség kialakítása*. 49.p. Kézirat. Szentendre, 1998, 80 p.
- ⁴² A MN. 7015 fedőszám a Budaörsi úti Petőfi laktanyában elhelyezett 32. Önálló Rendészeti Őrezredet jelölte.
- ⁴³ A zászlóalj szakmai felügyeletét – értelemszerűen – a Hátországvédelmi Parancsnokság látta el.
- ⁴⁴ SFNM. op.cit. DAVOLA József: *A magyar katonai rendőrség kialakítása*. 50.p. Kézirat. Szentendre, 1998, 80 p.
- ⁴⁵ SZÜCS: 24.p.
- ⁴⁶ A régiók központjai voltak: Budapest, Debrecen, Győr, Hódmezővásárhely, Kaposvár, Székesfehérvár és Szolnok.
- ⁴⁷ Formailag CZINEGE Lajos vezérezredes, honvédelmi miniszter helyett CSEMI Károly altábornagy, vezérkari főnök, a miniszter első helyettese írta alá.
- ⁴⁸ *Katonai Rendészeti Utasítás*. (1970) 2.p.
- ⁴⁹ Loc.cit. 3.p.

⁵⁰ Seregtest volt például a 5232 fedőszámmal 1964-ben megalakult Magyar Néphadsereg 5. Hadsereg-parancsnokság (1984-től 5. Összfégyvernemi Hadsereg-parancsnokság), vagy a katonai rendszetet hosszú ideig irányító Hátországvédelmi Parancsnokság.

⁵¹ Magasabbegység volt ekkor a hadosztály és a dandár.

⁵² A szolgálatban lévő katonai rendszereket büntetőjogi védelem illette meg.

⁵³ A határőrök ezt a tevékenységet nem csupán a *Katonai Rendészeti Utasítás* alapján, hanem a belügyminiszter utasítása szerint is végezték.

⁵⁴ *Katonai Rendészeti Utasítás*. (1970) op.cit. 4.p.

⁵⁵ Rendfokozat nélküli volt például a honvéd és a határőr, a legelső rendfokozat az örvezető volt.

⁵⁶ A főtiszti járőr az ezredesig, a tiszti századosig, a tiszthelyettesi főtörzsrőrmesterig, a tisztesi pedig szakaszvezetőig bezárólag intézkedhetett. Ekkor még nem volt rendszeresítve a zászlósi, törzszászlósi rendfokozat.

⁵⁷ *Katonai Rendészeti Utasítás*. (1970) op.cit. 15-20.p.

⁵⁸ Loc.cit. 22-33.p.

⁵⁹ *Katonai Rendészeti Utasítás*. (1975) 4.p.

⁶⁰ Loc.cit. 3-4.p.

⁶¹ *Katonai Rendészeti Utasítás*. (1981) 2.p.

⁶² Loc.cit. 3.p.

⁶³ Loc.cit. 8.p.

⁶⁴ Közúton, közhasználatú járműveken, közterületeken.

⁶⁵ *Katonai Rendészeti Utasítás*. (1981) op.cit. 9.p.

⁶⁶ Ezredesig bezárólag.

⁶⁷ Törzszászlóság bezárólag.

⁶⁸ Főtörzsrőrmesterig bezárólag.

⁶⁹ Szakaszvezetőig bezárólag.

⁷⁰ *Katonai Rendészeti Utasítás*. (1981) op.cit. 9.p.

⁷¹ Loc.cit. 12.p.

⁷² PESTI Endre (1920-1992) vezérőrnagy 1967 és 1973 között volt a budapesti helyőrség parancsnoka.

⁷³ A későbbiekben egyértelműen nem nyomdatechnikai eszközzel határozták meg az adott helyőrséget.

⁷⁴ „Jelen igazolvány tulajdonosa jogosult — Bp. helyőrség területén — a »KATONAI RENDÉSZETI JÁRŐR SZOLGÁLAT« — ellenőrzésére, a szolgálattal összefüggésben parancs — utasítás — adására. Jogosult a Néphadsereg, Határőrség, Karhatalom és a Polgári Védelem tagjait, a KATONAI RENDÉSZETI UTASÍTÁS-ban meghatározottak szerint + figyelmeztetni . . . igazoltatni . . . előállítani.” Az ezt követő szavakat, amelyekre arra vonatkoztak, hogy a tulajdonosa jogosulthalaszthatatlan nyomozati cselekmények elvégzésére, filctollal kihúzták. „Jogosult az UTASÍTÁS-ban meghatározottak szerint a gépjárművek igazoltatására és előállítására. Nevezetnek működési területén szabad mozgást engedélyeznek. Szolgálati tevékenysége során polgári ruha viselésére is jogosult. Felkérem a katonai parancsnokságokat, és a belügyi szervek vezetőit, hogy nevezettet szolgálati tevékenységében támogassák. PESTI ENDRE vezérőrnagy s.k. Budapest helyőrségparancsnoka.”

SFNM: op.cit.

⁷⁵ „Ezen igazolvány tulajdonosa jogosult megye területén — a »KATONAI RENDÉSZETI SZOLGÁLAT« ellenőrzésére, a szolgálattal összefüggő parancs — utasítás — adására. Jogosult a Magyar Néphadsereg, a Határőrség, a Karhatalom és a Polgári Védelem katonai alakulatának tagjait a »KATONAI RENDÉSZETI UTASÍTÁS«-ban meghatározottak szerint »figyelmeztetni«, »igazoltatni«, szükség esetén a legközelebbi katonai parancsnokságra (rendészeti komendáns hivatalhoz), rendőrségi szervhez »előállítani«. Jogosult a »KATONAI RENDÉSZETI UTASÍTÁS«-ban meghatározott különleges feladatok alapján a katonai gépjárművek igazoltatására és előállítására. Nevezetnek a Magyar Népköztársaság területén szabad mozgást engedélyeznek. Szolgálati tevékenysége során polgári ruha viselésére is jogosult. Felkérem a katonai parancsnokságokat és a belügyi szervek vezetőit, hogy nevezettet szolgálati tevékenységében támogassák. Megyei helyőrség parancsnoka.”

Loc.cit.

⁷⁶ „Jelen igazolvány tulajdonosa jogosult — a Magyar Népköztársaság területén — a »KATONAI RENDÉSZETI SZOLGÁLAT« ellenőrzésére, a szolgálattal összefüggő parancs — utasítás — adására. Jogosult a Magyar Néphadsereg, a Határőrség, a Karhatalom és a Polgári Védelem katonai alakulatának tagjait a »KATONAI RENDÉSZETI UTASÍTÁS«-ban meghatározottak szerint »figyelmeztetni«, »igazoltatni«, szükség esetén a legközelebbi katonai parancsnokságra (rendészeti komendáns hivatalhoz), rendőrségi szervhez »előállítani«. Jogosult a »KATONAI RENDÉSZETI UTASÍTÁS«-ban meghatározott különleges feladatok alapján a katonai gépjárművek igazoltatására és előállítására. Nevezetnek a Magyar Népköztársaság területén szabad mozgást engedélyeznek. Szolgálati tevékenysége során polgári ruha viselésére is jogosult. Felkérem a katonai parancsnokságokat és a belügyi szervek vezetőit, hogy nevezettet szolgálati tevékenységében támogassák. MN vezérkari főnök helyettes.”

Loc.cit.

⁷⁷ Erre némi támpontot az igazolványban szereplő személyi igazolvány száma adhat.

⁷⁸ *Katonai Rendészeti Utasítás*. (1975) op.cit. 8.p.

⁷⁹ „Az igazolvány tulajdonosa jogosult _____ helyőrség területén a KATONAI RENDÉSZETI SZOLGÁLAT ellenőrzésére, a szolgálattal összefüggő parancsok, utasítások adására, a »Katonai Rendészeti Utasítás« 14. p. 2. bekezdése alapján a Magyar Népköztársaság Fegyveres Erők tagjainak, gép- és harcjárműveinek ellenőrzésére, figyelmeztetésre, feljelentésre, előállítására, a »Katonai Rendészeti Utasítás«-ban meghatározott különleges feladatok végrehajtására, azokban eljárni és intézkedni. Szolgálati tevékenységét polgári ruhában is végezheti. Felkérem a katonai, a belügyi, a KPM és VOLÁN szervek képviselőit, hogy nevezettet szolgálati tevékenységében támogassák. ÉRVÉNYES A VISSZAVONÁSIG! Helyőrségparancsnok.” Az említett különleges feladatok nem voltak mások, mint a gépjármű-ellenőrzés, a járőr feladata közötti balesetknél, illetve ellenőrzés vonaton, távolsági autóbuzson és hajón, az állomásokon, valamint a közúti forgalom szabályozás és ellenőrzés, a vasúti szállítás biztosítása, és végül az esemény színhelyének biztosítása.

SFNM: op.cit.

⁸⁰ *Katonai Rendészeti Utasítás*. (1975) op.cit. 5.p.

⁸¹ „Az igazolvány tulajdonosa jogosult _____ megye területén a KATONAI RENDÉSZETI SZOLGÁLAT ellenőrzésére, a szolgálattal összefüggő parancsok, utasítások adására, a »Katonai Rendészeti Utasítás« 14. p. 2. bekezdése alapján a Magyar Népköztársaság Fegyveres Erők tagjainak, gép- és harcjárműveinek ellenőrzésére, figyelmeztetésre, feljelentésére, előállítására, a »Katonai Rendészeti Utasítás«-ban meghatározott különleges feladatok végrehajtására, azokban eljárni és intézkedni. Szolgálati tevékenységét polgári ruhában is végezheti. Felkérem a katonai, a belügyi, a KPM és VOLÁN szervek képviselőit, hogy nevezettet szolgálati tevékenységében támogassák. ÉRVÉNYES A VISSZAVONÁSIG! Megyei hadkiegészítési és területvédelmi parancsnok.”

Loc.cit. Katonai Rendészeti Utasítás. (1981) op.cit.

⁸² „Az igazolvány tulajdonosa jogosult a Magyar Népköztársaság területén a KATONAI RENDÉSZETI SZOLGÁLAT ellenőrzésére, a szolgálattal összefüggő parancsok, utasítások adására, a »Katonai Rendészeti Utasítás« 14. p. 2. bekezdése alapján a Magyar Népköztársaság Fegyveres Erők tagjainak, gép- és harcjárműveinek ellenőrzésére, figyelmeztetésre, feljelentésére, előállítására, a »Katonai Rendészeti Utasítás«-ban meghatározott különleges feladatok végrehajtására, azokban eljárni és intézkedni. Szolgálati tevékenységét polgári ruhában is végezheti. AZ igazolvány tulajdonosát a helyőrségi rendészeti komendáns hivatalok állománya, a katonai rendészeti szervek szolgálati tevékenysége során kötelesek támogatni. Felkérem a katonai, a belügyi, a KPM és VOLÁN szervek képviselőit, hogy nevezettet szolgálati tevékenységében támogassák. ÉRVÉNYES A VISSZAVONÁSIG! MAGYAR NÉPHEDSEREG HÁTORSZÁGVÉDELMI PARANCSNOK”

Loc.cit.

⁸³ 40/1982. (VII. 10.) MN.HÁVPK.int.

⁸⁴ „JOGOSULT _____ HELYŐRSÉG ÉS A _____ SZ. KATONAI RENDÉSZETI KÖRLET TERÜLETÉN A KATONAI RENDÉSZETI JÁRŐRÖK ELLENŐRZÉSÉRE, RÉSZÜKRE A SZOLGÁLATTAL KAPCSOLATOS PARANCSOK ADÁSÁRA. A FEGYVERES ERŐK ÁLLOMÁNYÁBA TARTOZÓ KATONÁK, GÉP- ÉS HARCJÁRMŰVEL ELLENŐRZÉSÉRE, VELÜK SZEMBEN A KATONAI RENDÉSZETI UTASÍTÁS III. FEJEZETÉBEN MEGHATÁROZOTT INTÉZKEDÉSRE.”

SFNM: op.cit.

⁸⁵ „JOGOSULT A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG TERÜLETÉN A KATONAI RENDÉSZETI JÁRŐRÖK ELLENŐRZÉSÉRE, RÉSZÜKRE A SZOLGÁLATTAL KAPCSOLATOS PARANCSOK ADÁSÁRA. A FEGYVERES ERŐK ÁLLOMÁNYÁBA TARTOZÓ KATONÁK, GÉP- ÉS HARCJÁRMŰVEL ELLENŐRZÉSÉRE, VELÜK SZEMBEN A KATONAI RENDÉSZETI UTASÍTÁS III. FEJEZETÉBEN MEGHATÁROZOTT INTÉZKEDÉSRE.”

Loc.cit.

⁸⁶ 118/1989. (XII. 22.) HPVP.int.

⁸⁷ Loc.cit.

⁸⁸ A helyőrségi katonai rendész igazolványát a helyőrség-parancsnok, körzetiét a seregtest-parancsnok (hadosztály-parancsnok) és a központiét pedig a hátországi és polgári védelmi parancsnok írta alá.

⁸⁹ 118/1989. (XII. 22.) HPVP.int. op.cit.

⁹⁰ „(...) a _____ i HELYŐRSÉGI KATONAI RENDÉSZET TAGJA. JOGOSULT HATÁSKÖRÉBEN ELJÁRVA _____ HELYŐRSÉG TERÜLETÉN ELLENŐRZÉSRE ÉS INTÉZKEDÉSRE!”

SFNM: op.cit.

⁹¹ „(...) a _____ számú KÖRZETI KATONAI RENDÉSZET TAGJA. JOGOSULT HATÁSKÖRÉBEN ELJÁRVA A _____ SZ. KATONA RENDÉSZETI KÖRZET TERÜLETÉN ELLENŐRZÉSRE ÉS INTÉZKEDÉSRE!”

Loc.cit.

⁹² „(...) a KÖZPONTI KATONAI RENDÉSZET TAGJA. JOGOSULT HATÁSKÖRÉBEN ELJÁRVA A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG TERÜLETÉN ELLENŐRZÉSRE ÉS INTÉZKEDÉSRE!”

Loc.cit.

⁹³ „(...) AZ MH _____ PARANCSNOKSÁGI KATONAI RENDÉSZET TAGJA. JOGOSULT HATÁSKÖRÉBEN ELJÁRVA AZ MH _____ ALÁRENDELTSÉGÉBE TARTOZÓ KATONAI RENDÉSZETI KÖRLETEKBEN ELLENŐRZÉSRE ÉS INTÉZKEDÉSRE!”

Loc.cit.

⁹⁴ „ (...) a VEZÉRKARI KATONAI RENDÉSZET TAGJA. JOGOSULT HATÁSKÖRÉBEN ELJÁRVA A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG TERÜLETÉN ELLENŐRZÉSRE ÉS INTÉZKEDÉSRE!”

Loc.cit.

Forrás- és irodalomjegyzék (a jegyzetekben alkalmazott rövidítések oldása):**MONOGRÁFIÁK KISMONOGRÁFIÁK ÉS HASONLÓ JELLEGŰ KÖTETEK**

SZAKÁLY: *A magyar tábori csendőrség.* — SZAKÁLY Sándor: *A magyar tábori csendőrség.* Budapest, 1990, Zrínyi. (33.;) 154 p. HU-ISBN 963 32 6560 6.

SZAKÁLY: *A magyar tábori csendőrség története 1938-1945.* — SZAKÁLY Sándor: *A magyar tábori csendőrség története 1938-1945.* Budapest, 2000², Ister, 173 p. HU-ISBN 963 92 4324 8. (34.;)

TANULMÁNYOK

SZAKÁLY: Horthy-hadsereg tábori csendőrségének megszervezése és alkalmazása a II. világháború időszakában 1938-1944. — SZAKÁLY Sándor: Horthy-hadsereg tábori csendőrségének megszervezése és alkalmazása a II. világháború időszakában 1938-1944. *Hadtörténelmi Közlemények*, XXVIII.évf. (1981) 3.sz. 376-402.p. HU-ISSN 0017-6540. (34.;)

SZAKÁLY: Az Osztrák-Magyar Monarchia hadseregének tábori csendőrsége. — SZAKÁLY Sándor: Az Osztrák-Magyar Monarchia hadseregének tábori csendőrsége. (Rövid áttekintés.) *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, IV.évf. (1994) 5.sz. 55-58.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1993. szeptember 21-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „Háború, forradalom, trianon.” című V. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. (33.;)

CIKKEK

SZÜCS — SZÜCS László: Rend és fegyelem. *Magyar Honvéd*, XXVIII.évf. (2017) (45.;) 1.sz. 24-27.p. HU-ISSN 0865-6932.

FORRÁSKIADVÁNYOK

CSENDÉS — CSENDÉS László: Hadsereg-történet 1945-1998. Budapest, 1998, Magyar Honvédség. 199 p. HU-ISBN 963 03 5115 3. /Az Új Honvédségi Szemle különszáma./ HU-ISSN 1216-7436. (40.;)

STORMFELD — HETÉS Tibor (szerk.): *Stromfeld Aurél válogatott írásai.* Budapest, 1959, Zrínyi Kiadó. 382 p. (31.;)

LEXIKONOK, KÉZIKÖNYVEK, ADATTÁRAK

Hadtudományi Lexikon. — SZABÓ József (szerk.): *Hadtudományi Lexikon.* Budapest - Szeged, 1995, Magyar Hadtudományi Társaság - Scriptum. HU-ISBN 963 04 5226 X. (1.; 2.; 3.; 4.;) 1584 p. I.köt. A-L. 842.p. HU-ISBN 963 04 5227 8. II.köt. M-Zs. 843-1584.p. HU-ISBN 963 04 5228 6.

Katonai Lexikon. — DAMÓ László (szerk.): *Katonai Lexikon.* Budapest, 1985, Zrínyi. 620 p. (5.; 6.;) HU-ISBN 963 32 6178 3.

TANKÖNYVEK

PARAGHI — PARAGHI Sándor (szerk.): *Segédlet a Szolgálati Szabályzat I., II. rész és a Csapatcsendőrt utasítás oktatásához.* Jutas, 1944, Kinizsi Pál Honvéd Tiszt-helyettesképző Iskola. 404 p. (34.;)

LEVÉL-, IRAT- ÉS DOKUMENTUMTÁRI GYŰJTEMÉNYEK

SFNM — SIMON F Nándor Magángyűjteménye. (simon.f.nandor@gmail.com) (21.;22.;23.;26.;32.;37.;39.;41.;44.;) 74.;75.;76.;79.;81.;84.;85.;90.;91.; 92.;93.;94.;)

SZABÁLYZATOK

A csendőr kézikönyve. Utasítás a tábori csendőrség részére kérdésekben és feleletekben. — *A csendőr kézikönyve. Utasítás a tábori csendőrség részére kérdésekben és feleletekben.* Szeged, 1894, Várnay. 62 p. (33.;)

Katonai Rendészeti Utasítás. (1970) — *Katonai Rendészeti Utasítás.* Budapest, 1970, Honvédelmi Minisztérium. (48.;49.;54.;57.;58.;) 56 p.

Katonai Rendészeti Utasítás. (1975) — *Katonai Rendészeti Utasítás.* Budapest, 1975, Honvédelmi Minisztérium. (59.;60.;78.;80.;) 72 p.

Katonai Rendészeti Utasítás. (1981) — *Katonai Rendészeti Utasítás.* Budapest, 1981, Honvédelmi Minisztérium. (61.;62.;63.;65.;70.;71.;81.;82.;) 100 p.

A Magyar Népköztársaság fegyveres erőinek helyőrségi és őrszolgálati szabályzata. — *A Magyar Népköztársaság fegyveres erőinek helyőrségi és őrszolgálati szabályzata.* Budapest, 1961, Honvédelmi Minisztérium. 292 p. (8.;9.;10.;)

- A Magyar Népköztársaság fegyveres erőinek szolgálati szabályzata.* (1974) (12.;13.;14.;15.;) — *A Magyar Népköztársaság fegyveres erőinek szolgálati szabályzata.* Budapest, 1974, Honvédelmi Minisztérium. 338 p.
- A Magyar Népköztársaság fegyveres erőinek szolgálati szabályzata.* (1987) (16.; 17.;) — *A Magyar Népköztársaság fegyveres erőinek szolgálati szabályzata.* Budapest, 1987, Honvédelmi Minisztérium. 390 p.
- Szolgálati szabályzat a Magyar Királyi Honvédség számára.* (24.;28.;29.; 30.;) — *Szolgálati szabályzat a Magyar Királyi Honvédség számára.* Budapest, 1914², Pallas Irodalmi és Nyomdai Részvénytársaság. 442 p.
- Utasítás a Császári és Királyi Hadsereg táborigazgatójához számára.* (33.;) — *Utasítás a Császári és Királyi Hadsereg táborigazgatójához számára.* Budapest, 1905, Pallas. 270 p. + 19 p.
- JOGSZABÁLYOK**
- 1868/XLI.tc. (25.;) — 1868/XLI.tc. a honvédségről.
- 1 690/1945. (V. 7.) ME.r. (35.;) — 1 690/1945. (V. 7.) ME.r. a csendőrség feloszlásáról és az államrendőrség megszervezéséről. *Magyarországi Rendeletek Tára*, LXXIX.évf. (1945) I-VI. füzet 131-133.p.
- 40/1982. (VII. 10.) MN.HÁVPK.int. (83.;) — 40/1982. (VII. 10.) MN.HÁVPK.int. a „KATONAI RENDÉSZET”-i igazolványok kiadásáról. *Honvédségi Közlöny*, XXXVIII.évf. (1982) 19.sz. (július 10.) 301. p. HUISSN —
- 118/1989. (XII. 22.) HPVP.int. (86.;87.;89.;) — 118/1989. (XII. 22.) HPVP.int. a „KATONAI RENDÉSZET”-i igazolványok kiadásáról. *Honvédségi Közlöny*, XLV.évf. (1989) 25.sz. (december 22.) 643.p. HUISSN —

Mellékletek jegyzéke:

- I.sz. melléklet
Helyőrségi katonai rendész igazolványa kék borítóval.
- II.sz. melléklet
Helyőrségi katonai rendész igazolványának borítója.
- III.sz. melléklet
Megyei katonai rendész igazolványa.
- IV.sz. melléklet
Vezérkar katonai rendész igazolványa.
- V.sz. melléklet
Helyőrségi katonai rendész igazolványa zöld borítóval.
- VI.sz. melléklet
Megyei katonai rendész igazolvány.
- VII.sz. melléklet
Központi katonai rendész igazolványa.
- VIII.sz. melléklet
Helyőrségi katonai rendész igazolványa.
- IX.sz. melléklet
Központi katonai rendész igazolványa.
- X.sz. melléklet
Központi katonai rendész igazolványának érvényesítése.
- XI.sz. melléklet
Helyőrségi katonai rendész igazolványa.
- XII.sz. melléklet
Központi katonai rendész igazolványa.
- XIII.sz. melléklet
Központi katonai rendész igazolványa.
- XIV.sz. melléklet
Helyőrségi katonai rendész igazolványa.
- XV.sz. melléklet
Parancsnoksági katonai rendész igazolványa.
- XVI.sz. melléklet
Vezérkar katonai rendész igazolványa.

I.sz. melléklet

Helyőrségi katonai rendész igazolványa.

Forrás ! SIMON F Nándor Magángyűjteménye. (simon.f.nandor@gmail.com)

II.sz. melléklet

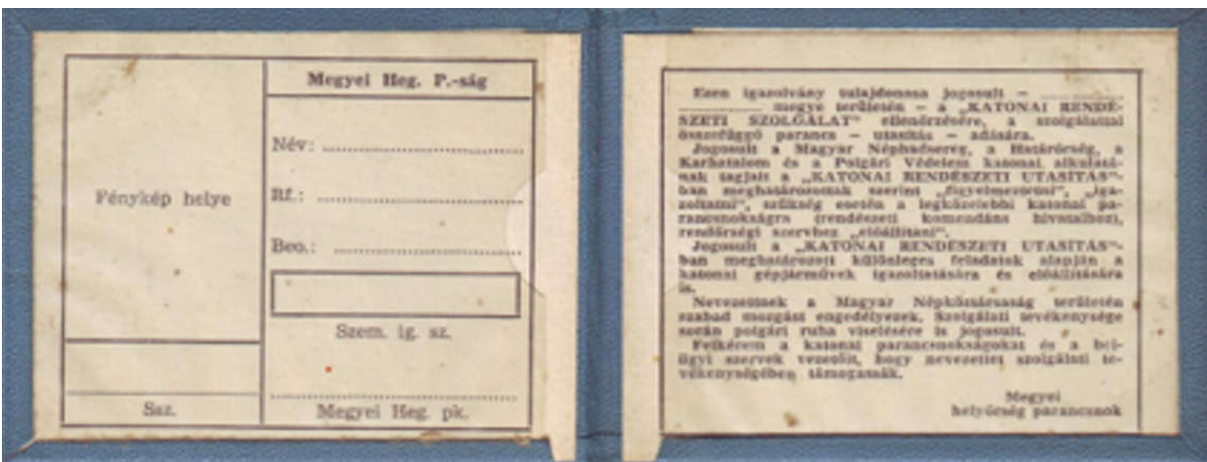
Helyőrségi katonai rendész igazolványának borítója.

Forrás ! SIMON F Nándor Magángyűjteménye. (simon.f.nandor@gmail.com)

III.sz. melléklet

Megyei katonai rendész igazolványa.

Forrás ! SIMON F Nándor Magángyűjteménye. (simon.f.nandor@gmail.com)

Vezérkar katonai rendész igazolványa.

Fénykép helye	MN Vezérkar	
	Név:	
	Rf.:	
	Bec.:	
	Szem. ig. sz.	
Sz.	MNVKF helyettes	

Jelen igazolvány tulajdonosa jogosult - a Magyar Népköztársaság területén - a „KATONAI RENDESZETI SZOLGÁLAT” ellenőrzésére, a szolgálati összefüggő parancsok - utasítások - adására.

Jogosult a Magyar Népköztársaság, a Határőrség, a Karhatalom és a Polgári Védelem katonai alakításainak tagjait a „KATONAI RENDESZETI UTASÍTÁS”-ban meghatározottak szerinti „Szűzkezesítési”, „Szűzkezesítés”, szűzkezesítés során a legközelebbi katonai parancsnokságra (rendészeti katonai hivatalokra, rendészeti szervekre „Előállítási”).

Jogosult a „KATONAI RENDESZETI UTASÍTÁS”-ban meghatározott különleges feladatok elvégzésére a katonai gépjárművek igazoltatására és előállítására is.

Nevezetesen a Magyar Népköztársaság területén szabad mozgást engedélyeznek, szolgálati tevékenységében polgári ruhában is jogosult.

Felkértem a katonai parancsnokságokat és a belügyi szerveket vezetni, hogy nevezett szolgálati tevékenységében támogassák.

MN vezérkari főnök helyettes

Forrás ! SIMON F Nándor Magángyűjteménye. (simon.f.nandor@gmail.com)

Helyőrségi katonai rendész igazolványa.

MAGYAR NÉPHADSEREG HÁTORSZÁGVEDELMI PARANCSNOKSÁG	
Nytsz.: 263	Név: [REDACTED]
	Rf.: SZDS.
	Személyi ig. száma
	125195
	HEG. PK.

Az igazolvány tulajdonosa jogosult **Soproni** helyfőrség területén a KATONAI RENDESZETI SZOLGÁLAT ellenőrzésére, a szolgálati összefüggő parancsok, utasítások adására.

a „Katonai Rendészeti Utasítás” II. sz. bekezdése alapján a Magyar Népköztársaság Fegyveres Erő tagjainak, gép- és harcizműveinek ellenőrzésére, figyelemztetésére, feljelentésére, előállítására.

a „Katonai Rendészeti Utasítás”-ban meghatározott különleges feladatok végrehajtására, azokban eljárni és résztvevni.

Szolgálati tevékenységét polgári ruhában is végezheti.

Felkértem a katonai, belügyi, a KPM és VOLÁN szervek képviselőit, hogy nevezett szolgálati tevékenységében támogassák.

ÉRVÉNYES A VISSZAVONÁSIG!

Helyfőrségparancsnok

Forrás ! SIMON F Nándor Magángyűjteménye. (simon.f.nandor@gmail.com)

Megyei katonai rendész igazolvány.

MAGYAR NÉPHADSEREG HÁTORSZÁGVEDELMI PARANCSNOKSÁG	
Nytsz.: 279	Név: _____
	Rf.: _____
	Személyi ig. száma
	[REDACTED]
	P. H.
	MHTV. PK.

Az igazolvány tulajdonosa jogosult _____ megye területén a KATONAI RENDESZETI SZOLGÁLAT ellenőrzésére, a szolgálati összefüggő parancsok, utasítások adására.

a „Katonai Rendészeti Utasítás” II. sz. bekezdése alapján a Magyar Népköztársaság Fegyveres Erő tagjainak, gép- és harcizműveinek ellenőrzésére, figyelemztetésére, feljelentésére, előállítására.

a „Katonai Rendészeti Utasítás”-ban meghatározott különleges feladatok végrehajtására, azokban eljárni és résztvevni.

Szolgálati tevékenységét polgári ruhában is végezheti.

Felkértem a katonai, belügyi, a KPM és VOLÁN szervek képviselőit, hogy nevezett szolgálati tevékenységében támogassák.

ÉRVÉNYES A VISSZAVONÁSIG!

Megyei hadklegészítési és területvédelmi parancsnok

Forrás ! SIMON F Nándor Magángyűjteménye. (simon.f.nandor@gmail.com)

Központi katonai rendész igazolványa.

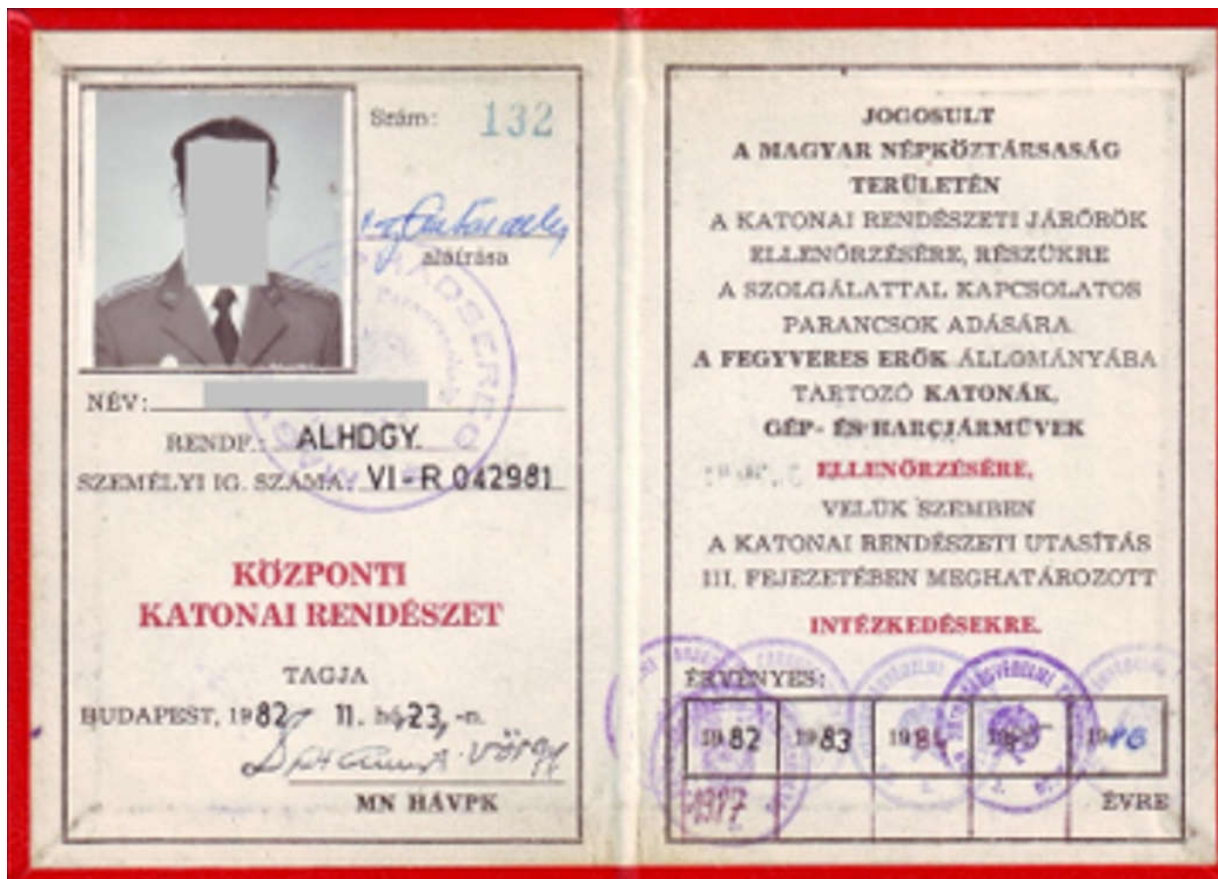
Forrás ! SIMON F Nándor Magángyűjteménye. (simon.f.nandor@gmail.com)

Helyőrségi katonai rendészet igazolványa.

Forrás ! SIMON F Nándor Magángyűjteménye. (simon.f.nandor@gmail.com)

Központi katonai rendészet igazolványa.

Forrás ! SIMON F Nándor Magángyűjteménye. (simon.f.nandor@gmail.com)

Központi katonai rendészet igazolványának érvényesítése.

Forrás ! SIMON F Nándor Magángyűjteménye. (simon.f.nandor@gmail.com)

XI.sz. melléklet

Helyőrségi katonai rendészet igazolványa.

Forrás ! SIMON F Nándor Magángyűjteménye. (simon.f.nandor@gmail.com)

XII.sz. melléklet

Körzeti katonai rendészet igazolványa.

Forrás ! SIMON F Nándor Magángyűjteménye. (simon.f.nandor@gmail.com)

XIII.sz. melléklet

Központi katonai rendészet igazolványa.

Forrás ! SIMON F Nándor Magángyűjteménye. (simon.f.nandor@gmail.com)

XIV.sz. melléklet

Helyőrségi katonai rendészet igazolványa.

Forrás ! SIMON F Nándor Magángyűjteménye. (simon.f.nandor@gmail.com)

XV.sz. melléklet

Parancsnoksági katonai rendészet igazolványa.

Forrás ! SIMON F Nándor Magángyűjteménye. (simon.f.nandor@gmail.com)

XVI.sz. melléklet

Vezérkar katonai rendészet igazolványa.

Forrás ! SIMON F Nándor Magángyűjteménye. (simon.f.nandor@gmail.com)